

LEENA ÅKERBLAD
RIITTA SEPPÄNEN-JÄRVELÄ

Moni- menetelmällinen tutkimus

OPAS SUUNNITTELUUN
JA TOTEUTUKSEEN

Gaudeamus

Suomen tietokirjailijat ry ja Suomen Kulttuurirahasto ovat tukeneet teoksen kirjoittamista.

Copyright © 2024 Tekijät & Gaudeamus

Gaudeamus Oy
www.gaudeamus.fi

Kansi: Hanna Lahti / Huomen GDI

KL 30, 16.7 • UDK 303, 001

ISBN 978-952-345-266-4

Painopaikka: Printon Trükikoda, Tallinna 2024

SISÄLLYS

JOHDANTO: KOHTI TUTKIMUSTAPOJEN INTEGRAATIOTA	9
1 MONIMENETELMÄLLISEN TUTKIMUKSEN TAUSTAT	16
1.1 Monimenetelmällisen tutkimuksen määrittely	18
1.2 Tutkimusotteen kehityskulkuja	26
2 MONIMENETELMÄLLISEN TUTKIMUKSEN TEOREETTINEN JA FILOSOFINEN PERUSTA	32
2.1 Monimenetelmällinen tutkimus metodologiana ja menetelmänä	32
2.2 Monimenetelmällisen tutkimuksen paradigmoja	36
<i>Dialektis-pluralistinen paradigma</i>	39
<i>Transformatiivinen paradigma</i>	41
<i>Pragmaattinen paradigma</i>	43
<i>Kriittinen realismi</i>	45
2.3 Tutkimuskohtaisen menetelmällisen viitekehyksen rakentaminen	46
3 MONIMENETELMÄLLISYYDEN TAVOITTEET	50
3.1 Monimenetelmällisyys vaatii perusteet	51
3.2 Monimenetelmällinen tutkimustehtävä: mitä ja miten kysytään	54
3.3 Keskeisiä monimenetelmällisyyden perusteluja	60
<i>Triangulaatio tutkimusperinteenä</i>	60
<i>Kokonaisvaltaisen kuvan ja syvemmän ymmärryksen saavuttaminen</i>	62

	<i>Jännitteisyys tuo esiin odottamattomia tasoja</i>	67
	<i>Kompleksiset ilmiöt ja viheliäiset ongelmat vaativat monimenetelmällisyyttä</i>	70
	<i>Monet näkökulmat suuntaavat erilaisiin todellisuuksiin</i>	74
4	MONIMENETELMÄLLISEN TUTKIMUKSEN ASETELMAT	81
4.1	Tutkimusasetelman rakentaminen	84
4.2	Määritellyt ja kehkeytyvät tutkimusasetelmat	87
4.3	Tutkimusasetelmien staattisista luokituksista vuorovaikutteiseen prosessiin	92
	<i>Luokituksiin perustuva lähestymistapa</i>	94
	<i>Integroivat, iteratiiviset ja synergistiset lähestymistavat</i>	104
5	INTEGROIVA MONIMENETELMÄLLINEN TUTKIMUS	111
5.1	Integraatio koko tutkimuksen läpäisevänä periaatteena	112
5.2	Integroivan monimenetelmällisen tutkimuksen ominaispiirteistä	120
	<i>Aktiivinen vuorovaikutus laadullisen ja määrällisen välillä</i>	120
	<i>Erialaisten komponenttien yhdistäminen</i>	123
	<i>Iteratiivinen, vähitellen kehkeytyvä tutkimusprosessi</i>	131
6	ANALYYSI, TULKINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET INTEGROIVASSA TUTKIMUKSESSA	136
6.1	Näkökulmia integroinnin logiikkaan	140
	<i>Moninaiset luovat menetelmäkombinaatiot</i>	140
	<i>Tulkinnallinen orientaatio</i>	145
	<i>Integroiva strategia</i>	149
	<i>Aineisto- ja teorialähtöisyys ja teoriasidonnaisuus</i>	154
6.2	Analyyysin ja tulkinnan vuorovaikutteiset käytännöt	164
	<i>Aineistotason integraatio osana tutkimusasetelmaa</i>	168
	<i>Kerroksellinen integraatioprosessi ja yhdistävät analyttiset toimintatavat</i>	172
	<i>Päätelmien ja metapäätelmien rakentaminen</i>	181

6.3 Tutkimuksen toteutuksen kuvaaminen ja läpinäkyvyyden haaste	184
7 TUTKIMUSHANKKEEN KÄYTÄNNÖT JA RYHMÄTYÖN TEKEMINEN . . .	190
7.1 Monimenetelmällisessä tutkimuksessa tarvitaan monenlaista osaamista	190
7.2 Monimenetelmällinen tutkimus ryhmätyönä	193
8 MONIMENETELMÄLLISEN TUTKIMUKSEN RAPORTOINTI	198
8.1 Raportointi on viestintää	199
8.2 Prosessista julkaisuun	201
9 MONIMENETELMÄLLISEN TUTKIMUKSEN ARVIOINTI JA LUOTETTAVUUS	206
LOPUKSI	210
VIITTEET	213
KIRJALLISUUS.	218
KIRJOITTAJAT	229

TUTKIMUSESIMERKIT JA TIETOLAATIKOT

Moniaineistoinen tutkimus	20
Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen yhtäläisyyksiä	24
Integrointi	25
Monimenetelmällisen tutkimusotteen tärkeimmät kehitysvaiheet	31
Monimenetelmälliset tutkimuskysymykset	59
Toisiaan täydentävät aineistot tuottavat syvempää ymmärrystä	65

Kompleksinen ilmiö monimenetelmällisen tutkimuksen kohteena	72
Integrointi moninäkökulmaisessa tutkimuksessa	76
Monimenetelmällisen tutkimuksen tarkoitukset ja perusteet	80
Tutkimusprosessin iteratiivinen kehkeytyminen	89
Ydinasetelmia yhdistävä moniaineistoinen ja monivaiheinen tutkimus	99
Monimenetelmällinen interventiotutkimus	102
Integraatio monimenetelmällisessä tutkimuksessa	119
Eri tutkimusperinteiden yhdistäminen monimenetelmällisessä tutkimuksessa	134
Integraation logiikka	145
Tulkinta määrällisissä aineistoissa	147
Tutkimuskohtainen integroiva strategia	151
Teoriasidonnainen analyysi	159
<i>Grounded theoryn</i> soveltaminen monimenetelmällisessä tutkimuksessa	163
Tutkijan näkemyksiä integroivan analyysin avainkohdista	173
Vuorovaikutteinen analyysiprosessi	177
Aineistojen ja analyysiprosessin kuvaus	188
Tutkimusraportin yhteiskirjoittaminen	197
Tutkimuksen raportoinnista	205